

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1898.   Första Kammaren.   N:o 7.

Onsdagen den 16 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Annerstedt* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o med förslag till lag om ändrad lydelse af § 2 mom. 3 och § 11 mom. 1 i lagen den 24 maj 1895 angående skyldighet för kommuner och enskilde att fullgöra requisitioner för krigsmagtens behof; och

2:o angående pensionsrätten för gevärshandverkare vid indelta infanteriet.

Justerades protokollet för den 9 i denna månad.

Anmälles och bordlades:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande statens jernvägstrafik;

n:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående godtgörelse till jernvägsstyrelsen för förskottsvis utgifven expropriationsersättning för viss till Luleå—Gellivara-banan hörande mark;

n:o 23, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition angående förhöjning i de vaktmästarne hos åtskilliga statsmyndigheter tillerkända löneförmåner, dels ock inom Riksdagen väckt motion i samma ämné;

n:o 24, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning angående embets- och tjänstemäns dagliga tjänstgöringstid m. m.;

n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Norrköpings stad af förra hospitalslägenheten Hospitalsholmen; och

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsondring af jord från inegorna till Sandviks f. d. säteri i Sandviks församling af Jönköpings län; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af § 24 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862;

n:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lagar angående ändring i vissa delar af förordningarne om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad och om landsting den 21 mars 1862 samt af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862; och

n:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 2 december 1892.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 12 och 15 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 12 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkterna 1—3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Ang. aflöning till bevakningsbefälhafvaren vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping.

Herr Wieselgren: Ehuru denna kammares representanter i statsutskottet understödt Kongl. Maj:ts proposition, visar dock den på 13:de sidan af utlåtandet befintliga reservationen af Andra

Kammarens representanter i sagda utskott, att skälen för beviljande af den begärda löneförhöjningen icke hafva befunnits för denna sida af utskottet fullgiltiga. Något bestämdt bestridande i formen föreligger icke, då reservationen är formulerad på ett sätt, som tyckes häntyda på att reservanternas icke varit fullkomligt vissa på sin sak. "Det lärer", säga de, "hufvudsakligast vara bevakningsmanskapat, som genom de inträdda förändringarna erhållit ökad arbete, och, efter hvad utskottet inhemtat, har också antalet konstaplar och vaktqvinor ökats. Något behof af höjda aflöningsförmåner för ifrågavarande bevakningsbefälhafvare torde därför icke förefinnas."

Ang. aflönning till bevakningsbefälhafvaren vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping.
(Forts.)

Man behöfver dock icke vara mycket hemmastadd i riksdagspråket för att förstå, att bakom detta tveksamma "torde" och "lärer" dock är angifvet ett bestämdt votum, hvilket nog kommer att föranleda gemensam votering i frågan. Derfor har jag velat med några ord bemöta hvad reservanternas här sagt, för att icke, då frågan förekommer vid den gemensamma voteringen, det må finnas någon i Första Kammaren, som behöfver vara tveksam, huruvida dessa skäl äro fullt giltiga eller icke.

Det är sant, att genom en stegring med 100 procent af fångpersonalens antal vid centralfängelset i Norrköping i främsta rummet bevakningspersonalen fått sitt arbete förökadt; och att en sådan ökning egt rum, är så mycket vissare, som på grund af upprepade sjukdomsfall, förorsakade af öfveransträngning, det blifvit nödigt att öka bevakningspersonalens antal. Men det är ett fullkomligt misstag att tro, att bevakningsbefälhafvaren sluppit undan. Tvärtom har äfven han i ganska hög grad blifvit tagen i anspråk genom det förökade fångantalet, och detta kan mycket väl till och med aritmetiskt bevisas. Till hans åliggande hör att tillse och kontrollera utlemnandet af matportionerna; det är klart och tydligt, att detta måste blifva vida mera tidsödande, då fångpersonalen stigit från 80 till 160. Han skall vidare föra journaler och anteckningar, hvilket kräfver mycket arbete, då ju under sådana förhållanden som här, der ingen fanjunkare finnes, uppgiften hvilat ensamt på honom. Det är han, som skall utskrifva de månatliga rapporter samt fångförteckningar, som skola insändas till justitiedepartementet, till justitiekanslern och justitieombudsmannen. Hvilken inser icke, i huru betydlig mån detta arbete förökats genom fångpersonalens fördubbling! Derjemte har han att i fångrullan införa alla utslag. Det är tydligt, att då Norrköpingsanstalten blifvit förändrad från att vara ett centralfängelse, der hvar fånge varit dömd till flera eller färre års straffarbete, till en tvångsarbetsanstalt, hvarest de flesta blifvit dömda till endast flera eller färre månaders tvångsarbete, sistnämnda uppgift för befälhafvaren blifvit i hög grad förökad och synnerligen betungande. Han skall äfven öfvervaka icke blott bevakningen, utan äfven fångarne, och då de fångar, som införas till tvångsarbetsanstalten i Norrköping, höra till de mest svårskötta i riket, är det klart, att äfven derigenom hans möda skall förökas. Hans arbetstid beräknas från före kl. 6 på morgonen till kl. 9 på

Ang. aflöning till bevakningsbefälhafvaren vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping. (Forts.)

aftonen, hvarunder han har att påräkna blott en timmes regulier rast, och uppgår sålunda till 15 timmar om dagen. Under sådana förhållanden vore underligt, om icke denne tjänsteman borde lemnas något erkännande. Skulle icke, sedan arbetsbördan för honom blifvit så förökad, han anses förtjent af något vederlag derför genom en i motsvarande mån förhöjd lön — i synnerhet som den af Kongl. Maj:t föreslagna aflöningen redan lemnats med honom likställda vid andra tvångsarbetsanstalter, och det sålunda vore i dubbelt mått orätt att låta honom vara i saknad af hvad man i öfriga fall erkänt vara rätt och billigt?

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu förevarande punkt hemställt.

Punkterna 5 och 6.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 7 och 8.

Lades till handlingarna.

Punkterna 9—13.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 14.

Lades till handlingarna.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 12 och 15 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkten 1.

Mom. a.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Om lindring i konsulatavgiften för svenska fartyg.

Mom. b.

Herr Fränckel: Då jag tillätit mig att i denna fråga uttala en från utskottets afvikande åsigt, skulle jag önska framlägga de skäl, som härvid varit för mig bestämmande. Jag skall då först bedja, att kammarens uppmärksamhet måtte fästas på hvad motionären herr Brodin önskar. Han hemställer, att Riksdagen ville

besluta, att "svenska fartyg från och med 1898 befrias från erläggande af den konsulatafgift af 6,35 öre per registerton, som nu utgår, samt att ett förslagsanslag, beräknadt att ersätta det bidrag, konsulat-kassan härigenom går förlustig, måtte upptagas i riksstaten för 1898 att för sagda ändamål användas." Här af finner man att denne motionär, som träget återkommit med förslag i denna sak, vid riksdagarne 1888, 1889, 1892, 1893 och nu slutligen 1898, ständigt ökat sina pretentioner i afseende å de lättnader, som han begär af staten för sjöfartsnäringen. Vid en granskning af de skal, motionären nu framlagt för dylika lättnader, finner man af hans egen motivering, att han erkänner, att Kongl. Maj:t redan i statsverkspropositionen till 1897 års Riksdag framhållit önskvärdheten af en nedsättning uti nu ifrågavarande afgifter, ehuru man ansåg lämpligt att afvakta ett års erfarenhet, innan man tog frågan under förnyadt öfvervägande, i synnerhet som, enligt den kongl. propositionen, hvilken motionären citerar, en förändring i detta hänseende skulle medföra en förändring i de oafflonade konsulernas inkomster. Han säger sig hafva hyst en förhoppning att redan nu få höra, hvad Kongl. Maj:t ämnar göra i denna sak, men då hans förhoppning slagit fel, hade han väckt en motion, numera icke längre gående ut på en nedsättning, utan på *afskrifning* af dessa konsulatafgifter. Han åberopade vidare Kongl. Maj:s proposition till innevarande Riksdag, i hvilken Kongl. Maj:t vidrör denna fråga. — Till statsrådsprotokollet den 26 november afgaf ju också hans excellens utrikesministern bland annat följande yttrande: "Vid underdånig föredragning den 4 december 1896 af berörda budgetförslag anförde jag, att den stegring i konsulatafgiften, hvilken inträdt under de sista åren, syntes mig gifva anledning att taga i öfvervägande, huruvida icke en nedsättning i denna afgift skulle kunna ske för att derigenom bereda sjöfarten någon lättnad, men att jag på uppgifna skal icke då ansåge något förslag i nämnda syfte böra framläggas. Enligt hvad de i år från vederbörande konsulter inhemtade approximativa uppgifter utvisa, kan en ökning i konsulskassans inkomster af konsulat- och expeditionsafgifter afven för i år påräknas.

Angående den af mig sålunda väckta frågan om en eventuel nedsättning af ifrågavarande afgifter anförde emellertid departementet för det inre i sitt öfver 1898 års budgetförslag afgifna underdåniga utlåtande, att för norska fartygs vidkommande konsulatafgiftens storlek vore fastställd genom lag, samt att frågor, som berörde bemälda afgifter, antoges stå i nära förbindelse med de mellan rikena pågående förhandlingar, hvilkas resultat då ännu icke föreläge. Då det icke torde kunna bestridas, att frågan om bestämmandet af konsulatafgifternas storlek liksom andra konsulatafgiftsuppbörden berörande frågor ega nära samband med de uppgifter, som den nu samlade unionskomitén fått sig förelagda, torde, med hänsyn till den af departementet för det inre uttalade uppfattningen, skal vara för handen att, innan något vidare från min sida företages i denna sak, afvakta den utredning och de för-

*Om ändring
i konsulat-
afgiften för
svenska
fartyg.
(Forts.)*

Om lindring
i konsulat-
avgiften för
svenska
fartyg.
(Forts.)

slag, som af sagda komité kunna komma att i hithörande afseende afgifvas.“

Motionären erkänner äfven, att dessa konsulatafgifter äro genom lag fastställda i Norge, men anser för sin del detta ej hindra att här vidtaga en nedsättning. Visst är att, sedan man sålunda tagit kännedom om motionens motivering, man snarare kunnat vänta, att densamma skulle gå i alldeles motsatt riktning mot hvad nu är förhållandet. I afseende å konsulernas sätt att sköta sina befattningar tyder motionärens yttrande vidare på något, som jag anser oberättigadt. Han anser dessa afgifter vara betungande utan deremot svarande valuta, "ty", säger han "det biträde konsuln lemnade betalades dessutom efter taxa." Går man då till reglementet för konsulaten, finner man att ersättning efter taxa utgår endast för sådant biträde, som konsuln lemna *utöfver* det han är skyldig att såsom konsul lemna. Den valuta, lika med noll, som han påstått här skola förekomma för den erlagda afgiften, existerar således icke. Taxan tillämpas endast för de extra arbeten en konsul för något fartygs räkning har att utföra *utöfver* det normala.

Det uppgifves vidare af motionären, att en del af de belopp, som genom konsulatafgifterna inflyta, användas till aflönning och pensionering af ministrar vid utländska hof. Så vidt jag af handlingarne kunnat finna, är äfven denna uppgift origtig. Enligt riksstaten för 1899 utgör den genom konsulatafgifter påräknade inkomsten 287,300 kronor, hvaraf 200,737 kronor antagas belöpa sig på norska fartyg. Statsverkens bidrag under samma år till konsulskassans utgifter uppgå till 280,000 kronor, hvaraf från Sverige lemnas 160,000 och från Norge 120,000 kronor. Expeditionsaavgifterna uppgå till 18,000 kronor, och tillsammans utgöra dessa inkomsttitlar 585,300 kronor eller just den summa, hvartill konsulskassans utgifter under år 1899 äro i riksstaten upptagna. Jag kan således icke förstå, huru några af de för nämnda aflöningsutgifter påräknade medel skulle kunna användas till pensionering och aflönning af ministrar vid utländska hof, och kan därför icke finna denna uppgift annat än alldeles origtig.

Sedan motionären på detta sätt, så vidt jag kan finna, genom delvis origtiga motiv kommit till den slutsats, att konsulatafgifterna borde afskrifvas, anför han längre tillbaka i sin motion, att han tillika med en annan motionär bringat denna fråga på tal redan vid 1892 års riksdag. Jag ber därför att få fästa kammarens uppmärksamhet på det svar, som lemnades genom sjöfartsnäringskomitén i dess betänkande den 12 september 1890 angående denna fråga samt af de utskott, som vid nämnda riksdag behandlade ärendet. — Komitén anför: "Ehuru det under sådana omständigheter visserligen vore önskligt att i berörda afseende kunna bereda någon lindring för den svenska sjöfarten, hade komitén likväl, då spørsmålet om förändring uti ifrågavarande afgift icke lämpligen syntes kunna afgöras i Sverige, utan att samtidigt i Norge beslut fattades i enahanda syfte, samt då konsulatafgiften vore att anse som en väsentlig förutsättning för att de förenade rikena skulle

kunna å viktigare platser hålla lönade konsulter, trots sig ej böra ifrågasätta nämnda afgifts borttagande eller dess nedsättande i någon väsentligare mån. Komitén hade emellertid ansett sig böra föreslå lättnader i fyra särskilda afseenden. — Jemväl i Norge hade frågan varit på tal, och Indredepartementet hade intagit ungefär samma ståndpunkt som den svenska sjöfartskomitén.“

*Om ändring
i konsulat-
afgiften för
svenska
fartyg.
(Forts.)*

För egen del anförde utskotten, "att föreliggande fråga utan tvifvel vore fortjent af stor uppmärksamhet. Den stöde dock i sådant samband med den i motionerna jemväl väckta frågan om konsulatväsendets ombildning, att dessa frågor borde samtidigt behandlas och prövas. Så viktiga och genomgripande förändringar som dessa kunde, efter utskottets mening, icke annorledes än genom svenske och norske män gemensamt förberedas för att till slutligt afgörande företagas. Genom de i Norge pågående förhandlingar hade emellertid ännu mer vidtgående förändringar i konsulatväsendet ifrågasatts. Utskotten hemställde, att motionerna icke måtte föranleda någon kamrarnes åtgärd." — Denna hemställan bifölls af båda kamrarna.

På grund af den utgång frågan sålunda fick har statsutskottet äfven sedermera vid alla tillfällen afstyrkt att närmare ingå på denna fråga, såsom äfven skedde senast vid 1896 års riksdag, då herr Pehr Pehrsson i Norrsund väckte motion om en skrivelse i ämnet. Detta skrivelseförslag blef af begge kamrarna afslaget, dels på den grund att sjöfartsnäringskomiténs betänkande ännu icke slutligen pröfvats af Kongl. Maj:t och dels emedan man ville afvakta unionskomiténs uttalanden i frågan.

I Första Kammaren afslogs skrivelseförslaget med 69 röster emot 33 och i den Andra med 94 emot 81. Jag måste då fråga: hvad har nu inträffat, som gör utskottet villigt att understödja motionen? Nej, säger utskottet, det vill afslå herr Brodins motion men på grund af herr Pehr Pehrssons motion, som vid 1896 års riksdag afslogs och nu alldeles icke föreligger, tillstyrka en skrivelse till Kongl. Maj:t. — För mig har det varit alldeles omöjligt att biträda en så beskaffad åsigt, och detta så mycket mindre, som man vid genomläsning af det statsverkspropositionen åtföljande statsrådsprotokoll öfver utrikesärenden finner, att, såsom ofvan nämnts, frågan ligger på Kongl. Maj:ts bord. Utrikesministern yttrade, att han väl ansåge saken böra tagas under öfvervägande, men påpekade samtidigt, *att en förändring svärligen lär kunna ske utan genom öfverläggningar mellan svenske och norske män.* Nu föreligger ett skrivelseförslag från utskottet i sådan form, som om frågan vore för Kongl. Maj:t alldeles ny. Jag ber att i detta hänseende få fästa kammarens uppmärksamhet på ordalagen uti den nyss upplästa klämman af utskottets utlåtande. Utskottet hemställer "att, med anledning af herr O. A. Brodins öförmälda motion" — det är dock icke så, utan med anledning af herr Pehr Pehrssons i Norrsund vid denna riksdag icke väckta motion — "Riksdagen må besluta, att i skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t vid förestående behandling af väckta frågor om den svenska sjöfartsnärings utveckling täcktes taga i öfvervä-

Om lindring
i konsulat-
afgiften för
svenska
fartyg.
(Forts.)

gande, huruvida, i hvad mån och på hvad sätt lindring i afseende å konsulatafgiften må kunna beredas den svenska utrikes sjöfarten.“

Om nu kammaren antager, att en sådan påminnelse är för Kongl. Maj:t behöflig, som jag nu tagit mig friheten relatera, ehuru frågan redan är under behandling, vill jag för min del icke motsätta mig densamma och gör icke heller något yrkande, men jag har emellertid velat förklara, hvarför jag i utskottet gjort det yrkande, som innehålles uti min der afgifna reservation.

Herr Ljungberg: Jag tillåter mig hemställa, att statsutskottets förslag i denna punkt b) måtte bifallas med en nödvändig redaktionsförändring, som jag sedan skall föreslå.

Det finnes ingen näring i vårt land, som så länge och så ihärdigt blifvit tillbakasatt som *sjöfartsnäringsen*, hvilken likväl tyckes vara så naturlig för Sverige, kringflutet som detta är af trenne haf och försedt med ypperliga materialier för skeppsbyggnad. Man vet hvilka millioner våra grannar och andra nationer förtjänat på denna näringsgren, som hos oss deremot går tillbaka. Den vinst, våra rederier nu inhösta, är enligt de senaste uppgifterna (för 1895) 32 millioner. Den är 6 millioner lägre än hvad den var 1877, då den upptogs till 38 millioner. Men det är icke nog dermed. *Handelsflottan* befinner sig äfven på en bedröfligt låg ståndpunkt för närvarande — jag talar här om uppgifterna för år 1895, de sista man har att tillgå, ehuru de äro väl gamla. Deraf visar sig, att handelsflottan då var 483,000 tons, och man skall gå tillbaka ända till år 1873 för att finna en lägre siffra. Under år 1895 minskades den med 67,000 tons. Detta är oerhördt i vår tid, då man vet, att nästan alla länders handelsflottor äro i stigande. Och hvarför skall vår flotta ständigt ligga i lägervall? Detta väcker uppseende i alla andra länder utom i vårt eget. När då slutligen efter långvarig klagan i både riksdagen och pressen en riksdagsman gör ett försök att åstadkomma någon förbättring, blifva hans bemödanden förbisedda och utan resultat. Redan år 1888, sedan man länge klagat öfver handelsflottans tillstånd, väcktes af herr Brodin motion om åtgärder till förbättring af sjöfartsnäringsens tillstånd. Opinionsen var för denna motion, och man hoppades och trodde, att vederbörande ovilkorligen skulle göra hvad göras kunde för upphjelpande af densamma; men hvad hände? Det tog mer än 1 1/2 månad innan dåvarande civilministern remitterade skrifvelsen; och sedan låg den hos *en* myndighet i 6 1/2 månad och hos en annan myndighet nära 10 månader, och det dröjde 2 år 4 månader mellan skrifvelsens aflåtande och komiténs betänkande. Detta betänkande är dateradt den 12 september 1890. Sedan den tiden har 7 år 5 månader förflutit, och vi stå ändock på samma ståndpunkt. Atminstone har ingenting väsentligt blifvit uträttadt. Man kan då icke undra på, att denne motionär, som tyvärr står alltför ensam i representationen — ty det är ett stort fel hos valmännen, att de icke tänka på att skaffa denna näring representanter inom Riksdagen — det är icke att undra på, säger

jag, om han sökt väcka på saken; och då han ansett det vara omöjligt att hos regeringen finna intresse för sjöfartsfrågans uppdragande i sin helhet, hvad är då mera naturligt, än att han kommer med denna partiella motion, som synes mig ganska anspråkslös, nemligen att den lindringen skulle vederfaras handelsflottan, att den åtminstone blefve befriad från konsulatafgifterna, som för närvarande äro $\frac{1}{5}$:del drygare för svenska än för norska skepp!

*Om lindring
i konsulat-
afgiften för
svenska
fartyg.
(Forts.)*

Men, säger man, det går icke an att nedsätta konsulat-afgifterna, ty vi hafva den der förträffliga gemenskapen med Norge, som hindrar oss, och så hafva vi unionskomitén. Nu hafva vi sett, att nämnda komité icke kommit till något resultat, och vi veta tillika, att en öfverenskommelse i denna fråga omöjligen kan träffas med Norge, så länge det hoppas kunna få eget konsulat-väsende. Då synes den *väl* funnen denna utväg att låta konsulat-afgifterna utgå af fartygen, men gifva rederierna ersättning för förlusten. Denna ersättning, säger utskottet, är icke till beloppet utredd af motionären. Detta är ett besynnerligt skäl, som man ofta finner hos våra utskott och som jag anser alldeles origtigt. Man kan icke af den enskilde motionären, som icke alltid känner till förhållandena och sättet att vinna nödiga upplysningar, begära så fullständig utredning, som utskotten sjelfva kunna anskaffa. För ett tillfälligt utskott, som icke har något sekreteriat, kan underlåtenbeten att utreda frågorna vara ursäktlig, men icke för ett ordinarie utskott, som har så många krafter till sitt förfogande och så många utvägar att anlita. Ett sådant utskott synes mig icke böra hafva den minsta svårighet att skaffa den erforderliga utredningen.

Det har af en föregående motionär föreslagits, att för ändamålet skulle anvisas 175,000 kronor. Jag tror, att man borde gifva detta anslag förslagsanslags natur, och att en dylik hemställan mycket väl kunde af kammaren bifallas. Man behöfver derfor icke återöpa den äldre motionen. Den nuvarande motionären har begärt ersättning för en viss afgift och derigenom väckt ett förslag, som lemnar öppet rum för summans bestämmande.

När man emellertid nu icke kan hoppas, att kammaren skall taga ett så djerft steg, som att bifalla motionärens förslag, skulle jag vilja vördsamt hemställa, om man icke kunde finna ett mindre sväfvande eller mindre evasivt uttryck än det utskottet funnit för godt att använda. Här står att, "med anledning af herr O. A. Brodins omförmälda motion, Riksdagen må besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t *vid förestående behandling* — — — täcktes taga i öfvervägande etc. "Vid förestående behandling"; ja, när, kanske efter 7 å 8 år igen; vi veta icke, när frågan företages. Då synes det mig lämpligare att helt och hållet gå ifrån det der talet om noga utredningar och "förestående behandling" samt i stället besluta "att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t, *så snart ske kan*, täcktes taga i öfvervägande, huruvida, i hvad mån och på hvad sätt lindring i

Om ändring i konsulatavgiften för svenska fartyg. (Forts.) afseende å konsulatafgiften må kunna beredas den svenska utrikes-sjöfarten, och derom till nästkommande Riksdag afgifva förslag". Jag anhåller om proposition å denna hemställan.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Då den förste talaren grundat sina betänkligheter mot utskottets förslag på frågans unionella innebörd, nemligen så att det vore ett aftal, stiftadt af två kontrahenter, och som således icke kunde från den ena partens sida brytas, ber jag att få nämna, att på det sätt utskottet behandlat denna fråga, kommer det icke att blifva ett öres minskning i den andel, Sverige skall betala till den gemensamma konsulat-kassan. Den är, på detta sätt behandlad, uppenbarligen en inre svensk fråga, och att denna åskådning vunnit burskap förr i kam-maren, ber jag att få påvisa genom att läsa upp ett par rader af ett yttrande, som 1893 fälades af lagutskottets dåvarande ord-förande, landshöfding Bergström. Han säger nemligen: "Jag ser icke i förhållandet till broderlandet eller i förefintliga handels- och sjöfartstraktater något hinder därför, att svenska redare, sedan de i utlandet guldigt stadgade konsulatafgifter, må vara berättigade att, när deras fartyg komma åter till fosterlandet och qvittenser å erlagda konsulatafgifter företes, få dessa afgifter till sig resti-tuerade".

Det är nog sant, att denna fråga varit före i Riksdagen förut och så nyligen blifvit afslagen, men det borde icke utgöra motiv för afslag nu, då man vet, att de hufvudsakliga skäl, som af mot-sidan anfördes år 1896, nu försvunnit, och att samtliga talare, då frågan varit å bane, alltid behjertat sjöfartsnäringens betryckta ställning och dess behof af hjälp.

Här hafva tid efter annan åtskilliga förslag varit å bane till sjöfartsnäringens upphjelpande, men i allmänhet hafva de stannat vid vackra uttalanden, och med undantag af den nedsättning från 14 till 10 öre per ton af lastpenningarne, som skedde år 1885 i förening med en grundskatteafskrifning, har föga eller intet blifvit åtgjort för afskaffande af gamla tryckande pålagor.

Vidare har det talats om införande af subvention åt vissa sjöförbindelser och af seglationspremier, men mot dessa begge sätt hafva en del berättigade anmärkningar blifvit gjorda. Det vore ju, kan man säga, om man bibehölle dessa gamla pålagor och på samma gång sökte genom subvention eller premier att hjälpa upp sjöfarten, att taga igen med ena handen hvad man gifvit med den andra. Då är det vida mera tilltalande att försöka göra sjöfartsnäringens omkostnader så ringa som möjligt, så att svenska fartyg hafva fördel deraf framför utländska. Jag läste härom dagen i kammarens protokoll, der ett sådant ärende före-kommit och der en framstående ledamot af kammaren särskildt fäste kammarens uppmärksamhet på huru denna näring blifvit styfmoderligt behandlad. Denne ledamot visade, huru vansklig denna näring är. Och det är ju gifvet, att en näring sådan som denna, som skall betjena andra näringar såsom transportmedel för varu-utbytet, är i första hand beroende af konjunkturerna. När

det blir fallande tider med minskadt varuutbyte, genast är det sjöfarten-transportmedlet, som i första hand får bära olägenheten. I uppåtgående tider åter är det en mördande konkurrens, en konkurrens, hvilken vi särskildt hafva svårt att täfla med de stora länderna och de stora bolagen, som genom kapitalstarka insatser försöka att slå under sig rörelsen i stort.

Ser man vidare på de pålagor, som drabba sjöfartsnäringen, äro de icke små. Om man nu frånser den bevillning till stat och kommun, som rederierna utgöra, finnes det en hel del andra afgifter, såsom lotspenningar, hamnafgifter, afgifter till sjömanshusen, lastpenningar, fyr- och båkmedel samt konsulatafgifter, allt afgifter, som sammanlagdt uppgå till stora belopp, och det är dessa tryckande pålagor och dessa föråldrade beskattningsformer, hvaraf sjöfartsnäringen lider, och torde dessa gamla pålagor göra sitt till, hvarför denna näring icke kan frodas.

Jag gifver den näst föregående talaren rätt, då han sade, att i vårt land har denna näring alla betingelser för att kunna blomstra. Med vårt läge och den bemanning vi kunna gifva vår handelsflotta skulle vi kunna ställa oss i jembredd med många sjöfartsidkande nationer. Svenska besättningar segla på alla haf, och svenska sjömän äro öfver allt ansedda såsom dugliga yrkesmän, men de segla till alltför stort antal under främmande flagga. Vårt eget varuutbyte med främmande länder sker till allt för stor procent med utländska fartyg, och detta till ej obetydlig del därför, att vår egen sjöfartsnäring kämpar med så tryckande pålagor och ett så föråldradt beskattningssystem, att den icke kan hålla sig uppe. Nu har den näst föregående talaren visserligen yrkat bifall till utskottets förslag, men med en ändring i klämman för att, såsom han önskade, få fram frågan ännu hastigare. Han vill, såsom han yttrade, hafva förslaget uttryckt i mindre sväfvande ordalag. Detta äro nog alla sjöfartsidkare honom tacksamma för, men jag hemställer, om det icke vore lämpligt, att vi för närvarande stanna vid det förslag, som utskottet afgifvit. Frågan är ömtålig, och erfarenheten har visat svårigheten att få fram någon hastigare lösning. Jag tror därför, att det är bättre att hålla sig till utskottets förslag, hvartill jag yrkar bifall.

Herr Wijk: Sedan jag hört den siste talarens anförande, skulle jag väl kunna afstå från ordet, men då jag erhållit det, vill jag begagna tillfället för att uttala mitt instämmande med den förste ärade talaren på stockholmsbänken deri, att det icke fattats motioner, som velat bereda lättnader för sjöfartsnäringen, särskildt genom konsulatafgifternas afskaffande. Men ej blott rorande dessa hafva förslag framkommit. Vid 1892 och 1895 årens riksdagar väcktes motioner om afskrifning af lastpenningarne. Andra Kammaren beslöt äfven att afskrifva dessa under vissa år, men frågan föll i Första Kammaren och vid gemensam votering, hufvudsakligen på den grund, att till följd af de bestående handels-traktaterna en afskrifning icke kunde företagas till förmån för svenska fartyg utan att på samma gång komma att gälla äfven

*Om linäring
i konsulatafgiften för
svenska
fartyg.
(Forts.)*

*Om lindring
i konsulat-
avgiften för
svenska
fartyg.
(Forts.)*

utländska, hvarigenom statskassan skulle gått miste om en afsevärd inkomst. Då borttagandet eller minskning af de nu ifrågasvarande konsulat- och expeditiionsavgifterna är mindre lämplig såsom berörande unionella förhållanden, har utskottet erinrat om den af herr Pehr Pehrsson i Norrsund föreslagna utväg att till de svenska rederierna återbetala erlagda konsulat- och expeditiionsavgifter genom dertill anslagna statsmedel. Det synes mig äfven, då samtliga Andra Kammarens ledamöter och Första Kammarens med endast ett undantag förenat sig om utskottets hemställan, vara skäl att Första Kammaren nu godkänner utskottets förslag, hvartill jag yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på mom. b) af förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock af herr *Ljungberg*, att, med anledning af herr O. A. Brodins omförmälda motion, Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte, så snart ske kan, taga i öfvervägande, huru vida, i hvad mån och på hvad sätt lindring i afseende å konsulatafgiften må kunna beredas den svenska utrikes sjöfarten och derom till nästkommande riksdag afgifva förslag.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 2—4.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 12 och 15 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om styrkande af hinderlöshet till äktenskap, och samma utskotts den 11 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 14,

anledning af väckt motion angående utsträckning af rätten att ingå äktenskap inför borgerlig myndighet, biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 11 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 15, i anledning af väckt motion om ävägabringande af rättsordning beträffande slägtnamn.

Herr Rudebeck: Lagutskottet har ställt sig afvisande gent emot denna fråga, liksom lagutskottet gjorde, då frågan förelåg

för 2 år sedan. Jag var då reservant, och jag har icke fått någon anledning att frågå min uppfattning i saken.

Lagutskottet säger, att det icke vill förneka tillvaron af de af motionären framhållna missbruk och olägenheter, som äro eller kunna blifva en följd af den rådande frineten på detta område, och utskottet underkänner icke heller betydelsen af desamma. När utskottet lemnar detta erkännande och när man besinnar, huru dessa erkända missförhållanden och olägenheter, som hafva den stora betydelse, att de ingripa på snart sagdt de flesta områden — de ingripa på samhällets rätt, på individens rätt, de ingripa i rättskipningen, i förvaltningen — så synes det mig att lagutskottet i dessa kända och erkända förhållanden haft synnerligen goda och fullt tillräckliga skäl för att tillstyrka bifall till motionärens begäran om en utredning för att söka häfva dessa missförhållanden och åstadkomma ordning och reda.

Lagutskottet anför vidare, såsom skäl för sin hemställan om afslag, att det icke kan tillstyrka att genom ett lagbud våldsamt bryta den sed, som en stor del af landets befolkning vidhåller, att icke antaga något egentligt familjenamn, utan som efternamn begagna faderns förnamn med tillägg af "son". Först och främst kan jag icke för min del finna, huru man kan beteckna den föreslagna åtgärden såsom *våldsamt*, och ehuru jag medgifver, att de ledamöter af lagutskottet från Andra Kammaren, som äro landtmän, tyckas hafva en fullkomligt oriktig uppfattning af innebörden af motionärens förslag, vågar jag i alla fall bestämdt bestrida, att den uppfattning utskottet här angifvit är den allmänna hos allmogen. På många landsbygder, så ock i den landsbygd jag representerar, finner man ofta, hurusom allmogen i dagligt tal icke använder fadersnamnet, utan förnamnet med tillägg af hemmanet eller stället, der personen är boende. Detta, som förekommer mycket allmänt, innebär ju tydligt — hvad också på fråga medgifves — att detta tillnamn, bildadt af fadrens förnamn med tillägg "son", icke anses tillräckligt för att skilja *en* individ från en annan. I detta tillvägagående finner jag icke blott ett erkännande af behovet af en ändring i den af motionären antydda riktningen, utan äfven en tydlig anvisning derpå, att det antagandet, att allmogen skulle uppfatta det som ett våld mot deras sedvana, om en tillfredsställande rättsordning i motionens syfte åvägabragtes, saknar berättigande. Det ligger ovilkorligen *under* en fullständig missuppfattning af frågans innebörd hos den, som motsätter sig motionärens förslag af det skäl, att det skulle innebära ett våldsamt brytande af en sed. De skäl, som af motionären vidlyftigt framhållits, tala öfvertygande för bifall till förslaget, och då, såsom jag förut tillåtit mig betona, de missförhållanden, som med den önskade rättsordningen skulle afhjelpas, äro synnerligen afsevärda, när de ingripa på så många områden och åstadkomma förvecklingar af allvarsam beskaffenhet; då nu det icke är fråga om annat än en utredning, och då jag icke kan tillerkänna någon giltighet åt lagutskottets farhåga, att en väl ordnad och effektiv kontroll icke står att vinna, när det torde vara alldeles uppen-

Om åvägbringande af rättsordning beträffande slägtmann.
(Forts.)

Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
släktnamn.
(Forts.)

bart, att den utredning, som påvisar hvad som bör lagstiftas, ock kan angifva utvägar att göra lagbestämmelserna effektiva, så, herr talman, anhåller jag få yrka bifall till motionen.

Grefve von Hallwyl: Med anledning af herr Wieselgrens motion anser jag mig böra taga kammarens tid något i anspråk.

Det har väckt min stora förvåning, att lagutskottet nu för andra gången afslagit herr Wieselgrens välbetänkta motion. Såvidt jag vet, är Sverige för närvarande det enda land bland Europas öfriga civiliserade länder, der det icke finnes några lagbestämmelser, som skydda släktnamnen. Det är det enda land, der hvilken individ som helst, han må sedan vara stråtröfvare, inbrottstjuf eller bedragare, kan kalla sig för Banér, Brahe eller Rettig o. s. v. Ett sådant förhållande anser jag vara i högsta grad nedsättande icke allenast för de gamla historiska namnen, utan äfven för alla andra aktade såväl adliga som borgerliga släktnamn.

Utskottets motivering för afslag af motionen anser jag, för min del, vara skäligen klen. Utskottet tyckes nemligen utgå från den åsigt, att det skulle vara ytterst svårt, ja omöjligt, att kontrollera och öfvervaka en sådan lag, d. v. s. att göra densamma effektiv. Jag medgifver gerna, att, om lagens väktare skola öfvervaka och kontrollera en sådan lag, densamma icke skulle kunna blifva effektiv, men förhållandena utveckla sig icke på det viset. Det är visst icke lagens väktare, som befatta sig med detta. Det är samhället i sin helhet och familjerna inbördes, som öfvervaka och kontrollera en sådan lag som den ifrågavarande, och jag kan försäkra herrarne, att en sådan kontroll är särdeles bra. Det händer icke så ofta utomlands, att personer antaga andras aktade namn, emedan det är förenadt med ganska stort obehag och betydliga kostnader. Om jag t. ex. är bosatt i Tyskland, Österrike eller till och med i det fria Schweiz, och jag får reda på att en person antagit mitt namn, så kan jag därför instämma honom till närmaste domstol. Kan jag då bevisa, att han antagit och begagnat sig af mitt namn, så blir han af domstolen dömd icke allenast att bortlägga namnet, utan han får äfven betala dryga böter, som kunna fördubblas och tredubblas, om saken upprepas. Jag kan således icke heller godkänna utskottets åsigt, att det i detta afseende icke är bättre stäldt i utlandet än hos oss.

Utskottet framhåller äfven ett annat motiv för afslag å motionen, nemligen det på landet gängse bruket, att tillsätta "son" efter faderns förnamn och begagna detta som efternamn. Jag kan, för min del, icke finna, att denna gamla sed lägger något hinder i vägen för den nu ifrågasatta lagens införande. Hvarje manlig individ i Sverige har ju vanligen jemte ett eller flera för- eller dopnamn äfven ett tillnamn, såsom t. ex. Lars Petter Andersson eller Johan August Isaksson. Om en sådan lag, som den föreslagna, skulle blifva antagen, så blefve den enda följdén, att dessa släktnamn Andersson och Isaksson komme att öfvergå från far till son. Om en person heter Lars Andersson, så kallar sig hans son icke Petter Larsson utan Petter Andersson. Jag kan därför icke inse,

att en sådan lag på något vis kan vara omöjlig att införa, och icke heller kan det ligga någon fara uti att bryta med en gammal sed. Tvärtom tror jag, att en sådan lag kommer att höja värdet på dessa urgamla och hederliga svenska slägtnamn. I utlandet är det visserligen icke förbjudet att byta om namn, men det är förenadt med vissa formaliteter. Om en person har den oturen att vara född med ett fult slägtnamn, t. ex. Fulqvist, så står ingenting i vägen för honom att ändra detta till t. ex. Skönqvist. Han måste emellertid vända sig till domstolen med begäran att få utbyta sitt namn emot ett annat. Han blir då ålagd att, med en viss tids mellanrum, publicera i de offentliga tidningarna, att han ämnar byta om namn. Då tiden är tilländalupen, får han domstolens utslag, att hans ansökan är bifallen, eller också att, till följd af protest från annan person, saken fått förfalla. Det står då honom fritt att antaga ett annat mindre farligt namn och börja samma procedur om igen.

För att nu fatta mig kort kan jag icke finna ett enda skäl, som talar emot en sådan lagstiftning, som den af herr Wieselgren föreslagna. Saken är ju för öfrigt icke af någon stor politisk eller nationalekonomisk betydelse, men den har en så mycket större social betydelse för hela vårt samhälle. Kommer en sådan lagbestämmelse in, skulle den helt säkert rycka Sverige ur den löjliga undantagsställning, som landet i detta afseende intager bland de europeiska nationerna.

Jag kan således, för min del, icke annat än på det lifigaste förorda herr Wieselgrens motion och yrkar därför, herr grefve och talman, afslag på utskottets hemställan.

Herr Rodhe: Redan för 2 år sedan, då detta förslag väcktes, var äfven jag af den uppfattning, att det förtjenade att vinna framgång inom Riksdagen. Då jag nu vidhåller samma uppfattning, kan jag icke annat än beklaga, att lagutskottet funnit anledning att afstyrka motionen, och detta på grunder, som synas mig icke vara nog starka för ett sådant afstyrkande. Lagutskottet har egentligen afstyrkt förslaget därför, att det förmenat, att det icke vore möjligt att för närvarande kunna finna, huru man riktigtast skulle ordna lagstiftningen på detta område. Det synes mig vara en dålig taktik att undvika allt reformarbete därför, att man icke genast kan finna det rätta. Man bör väl så småningom söka arbeta sig fram till det rätta, söka närma sig det ideala, hvilket beklagligen dock icke upphinnes på något område här i världen. Jag är lifigt öfvertygad om att en lagstiftning på detta område skulle verkligen bidraga att stärka känslan för familjen och hemmet och dermed också stärka känslan för de moraliska uppgifter och förpligtelser, hvilka i hemmet hafva sitt allra bästa värn.

På dessa skäl och på de skäl, som äro af de föregående talarne framförda, ber jag, för min del, att på det lifigaste få tillstyrka bifall till motionen.

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.
(Forts.)*

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.
(Forts.)*

Herr Hasselrot: Jag erinrar mig mycket väl den diskussion i denna fråga, som egde rum i kammaren för 2 år sedan, och jag ihågkommer också de sympatier, som då gjorde sig gällande för motionen. Samma sympatier hafva i år också uttalats af flere talare. De skäl, som då framlades af anhängarne till herr Wieselgrens motion, och hvilka skäl äfven i dag anförts, hafva dock icke kunnat rubba den ställning till frågan, som jag intager. Jag erkänner villigt, att de nu rådande förhållandena i vårt land, beträffande personers tillnamn, icke äro fullt tillfredsställande, och att det således vore önskligt, om ett ordnad rättstillstånd i detta fall kunde införas. Men jag tror dock icke, att förhållandena äro så farliga, som motionären låtit påskina.

Hvad då först beträffar denna fråga, betraktad från polis-hänsyn, så voro förhållandena förr i världen mycket illa ordnade. En person, som ville byta om namn, behöfde endast anmäla detta hos vederbörande myndighet, då det gamla namnet försvann och han kallades vid det nya. Det var under sådana förhållanden så godt som omöjligt att identifiera honom vid derom förekommande behof. Genom 1894 års förordning ändrades förhållandena. Om en person antager ett nytt namn, skall numera alltid hans förra tillnamn kvarstå i kyrkoboken. Han må således taga huru många nya namn som helst, så följer honom alltid det ursprungliga namnet, hvilket införes såväl i hans arbetsbetyg som i hans frejd- och flyttningsbetyg. Detta bidrager mycket att lätta myndigheternas bestyr med att identifiera personen i fråga.

Återstår då den olägenhet, som skulle drabba en familj derigenom, att en dålig person antager dess slägtnamn. Detta är ju mycket ledsamt och måste kännas för familjens medlemmar obehagligt. Ja väl, men jag vågar påstå, endast obehagligt, ty någon verklig skada eller olägenhet har derigenom icke uppstått. Det är ju icke så sällan någon verklig medlem af en i öfrigt hederlig och ansedd familj begår en förbrytelse, men ingen rättsinnig människa lägger de andra medlemmarne af familjen till last, hvad en sådan person gjort.

Det är emellertid icke dessa omständigheter, som för mig varit hufvudsakligen bestämmande, då jag yrkat afslag på herr Wieselgrens motion, utan det är det af utskottet påpekade förhållande, att en mycket stor del af vår befolkning ännu bibehåller och håller på seden att icke begagna något bestämdt familjenamn, utan taga sönerna faderns förnamn till efternamn med tillägg af ett "son". Man må nu säga hvad man vill om behörigheten och rättigheten beträffande denna sed, men ett faktum är, att den finnes, och ett faktum är också, att en stor del af landets befolkning icke vill ändra den. Jag har gjort mig särskildt underrättad om dessa förhållanden genom samtliga ledamöter af medkammaren, och jag har dervid funnit, att det är icke allenast en stor mängd af landtbefolkningen, utan äfven en framstående del af densamma, som vidhåller denna sed. Skall nu rättsförhållandet rörande familjenamn ordnas, lärer första vilkoret vara, att den, som har ett familjenamn, medgifves rätt att, genom någon slags

Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.
(Forts.)

anmälan eller registrering skydda detta, hvarefter ingen, som ej förut hade samma tillnamn, skulle ega taga ett lika namn. Men genom en sådan anmälan eller registrering skulle lagen förhindra dem, som vore söner till någon, som hette Johan eller Anders, att kalla sig Johansson eller Andersson, derest namnen Johansson och Andersson förut vore såsom familjenamn registrerade. Nu säger man kanske: nå, det vore ju icke så farligt, om en person finge nöja sig med att begagna sin faders tillnamn i stället för att taga sig ett nytt sådant, och detta vill jag från min enskilda synpunkt medgifva, men jag sätter dervid andras uppfattning lika högt som mitt enskilda tycke, och så länge en stor del af vår befolkning, och vår bästa befolkning, icke vill underkasta sig någon inskränkning i ofvan omtalade urgamla sed, kan jag icke vara med om ett lagbud, som bryter denna sed.

Under diskussionen i Andra Kammaren, förra gången denna fråga var före, var det icke mer än en talare, en stadsrepresentant, som yrkade bifall till motionen, och kammaren afslog utan omröstning motionen. Frågan torde således vara för tidigt väckt.

Jag yrkar bifall till lagutskottets hemställan.

Heir Wieselgren: Jag borde ju icke trötta kammaren med att å nyo orda i denna fråga, då jag för ett par riksdagar sedan i densamma har uttalat mig, och då jag, genom att nu upprepa min motion, har visat, att de åsichter, jag då hyste, icke undergått någon förändring. Men jag ber ändå, att till de skäl, som blifvit af ett par föregående talare anförda, få lägga ännu några ord.

Jag vill då först och främst bedja kammaren tillse beskaffenheten af den motivering, på hvilken lagutskottet afstyrkt min motion. Om kammaren der, i en fråga, som dock måste anses vara en rättsfråga, söker efter ett rättsskäl, så skall kammaren söka förgäfvets. Någon uppfattning af frågans rättsliga sida finnes icke framlagd. Det finnes icke ens en antydning om, att det här gäller en rätt: endast utilitetsskäl anföras. Utskottet finner nog det nuvarande tillståndet, i synnerhet för vissa myndigheter, besvärligt, men anser det ändå icke alldeles för besvärligt. Utskottet medger, att det visserligen vore önskligt, att någon förändring åstadkommes — men de nuvarande förhållandena synes dock utskottet icke sådana, att de kunna anses alldeles oskäligen, och därför böra de ju fördragas. Men hvar blir rättsfrågan af? Man må väl kunna fråga, om lagutskottet har befogenhet att, då det gäller ett rättsskydd för slägtnamn, anordnandet, erkännandet af en namnrätt, helt och hållet frånse den sidan af saken, som rör rätten. Det finnes nog icke mera än en förklaring af detta anmärkningsvärda förhållande, den, att lagutskottet icke ansett någon rätt vara i fråga. Men jag vill då hemställa, om lagutskottet icke bort känna sig tillförbundet att litet stanna för den namnrätt, som redan här i Sverige är erkänd och gällande, den, som stadgats i fråga om *handelsfirmas* namn? Der kan ju lagutskottet icke förneka befintligheten af en svensk namnrätt. Det hade då ålegat lagutskottet att utreda skiljaktigheten emellan

Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.
(Forts.)

denna och den afstyrkta, uppvisa skälen för att det, då det gäller ett handelsbolags namn, finnes en rätt i fråga om namnet, men då det gäller slägtnamn, då finnes ingen rätt. Hvarför då icke klargöra detta annars obegripliga förhållande? En firmas namn erkännes af lagen och erhåller derför också ett rättsskydd, men slägtnamnet erkännes icke och skyddas icke. Om verkliga skäl härför kunna uppvisas, om utskottet kan försvara den antydda olikheten, förelägga oss ett fullt logiskt resonnement i frågan, hade ju åtminstone något gjorts för att från *rättslig* synpunkt afstyrka min motion. Men af allt detta finnes ingenting.

Nu ber jag emellertid att få fråga: Om handelsfirmas namn har vunnit rättsskydd, hvad är då skälet dertill? Jo, erfarenheten har visat, att *firmanamnet* står i den nära förbindelse med den personliga verksamheten, d. v. s. med verksamheten hos den eller de personer, som uppbära namnet, att det måste vara fullkomligt otvifvelaktigt, att icke inom sagda verksamhets rättsföremål andra personer må ega att tränga sig genom att begagna firmans namn och dermed ock tillägna sig skylten af att tillhöra firman utan att likväl göra det. Namnskyddet blir således ett skydd för handelsfirmans personliga integritet. Frågar jag så vidare: Om nu en handelsfirmas heder, anseende, ekonomiska intressen stå i närmaste förbindelse med dess namn — stå icke också en familjs heder och anseende och kanske rätt ofta äfven ekonomiska intressen i närmaste förbindelse med dess namn? Svarar lagutskottet möjligen ett nej på denna fråga, då frågar jag åter: Hvad menar man då med ett aktadt, äradt och ansedt namn? Har, så länge en nation under kultiverade förhållanden bestått, detta begrepp varit från folkets uppfattning uteslutet? Jag svarar derpå: *Nej*. Det har icke funnits en tid, då man icke vetat tala om ett aktadt, äradt och ansedt namn, och då detta icke varit liktydigt med det namnets erkända *värde*. Ett nej från lagutskottet till svar på detta mitt påstående är fullkomligt ohållbart. Det finnes ett sammanhang, och ett det närmaste sammanhang, emellan namnet och den, som bär det, och hvar och en vet, att ibland de största olyckor, som kunna träffa en människa är, att hennes namn icke längre anses äradt och oförvitligt. Hafva vi hunnit så långt på dekadansens bana, att vi icke tillerkänna namnet ett värde eller någon rätt utanför gränsmärkena af bolagsnamnens ekonomiska intressen — då hafva vi hunnit bra långt!

Men, mina herrar, skulle det vara så — då har jag ju deri en ganska stor anledning att å nyo framlägga denna min motion. Ty det går sannerligen icke an, att man hos vårt svenska folk nedsätter betydelsen af just detta aktade, ärade och oförvitliga namn. Och dock är det detta, som vi äro på väg att göra. Jag har visat, att man från våra fängelser och polisregister kan sammanföra långa listor med namn från vårt svenska riddarhus. Verkar icke detta, att vårt folk måste vänjas vid att sudda bort betydelsen af namnets ära och af den aktning, ett namn kunnat förvärfva sig genom ett utmärkt uppförande af dess bärare under många släktled, under flera sekler? Det står i dessa stycken icke

väl till bland vårt folk, om man utan att uppröras finner förbrytare under namnen Sture, Oxenstjerna, eller andra dylika, inregistrerade på fänglistorna.

*Om äväga-
bringande af
rättsoråning
beträffande
slägtnamn.
(Forts.)*

Men, säger lagutskottets ärade ordförande, det är icke något oerhördt, att någon medlem utaf en aktad slägt begått ett brott. Det förvärrar saken, mine herrar! Just därför, att detta *kan* hända, har man dess större rätt att få veta, i hvilka fall det verkligen är någon af den sagda slägtens medlemmar, som begått brottet. Det kan man icke nu afgöra, ehuru man naturligtvis oftast tror, hvad namnet anger. Jag har underkastat mig det arbete, som erfordrats för att klargöra för mig sjelf, huruvida den svenska adeln verkligen sjunkit så djupt, som det ser ut i fängvårdsrullor och polisregister. Jag fann då, att icke mera än omkring 10 % tillhörde de fräleslägter, hvilkas namn de buro; de öfriga 90 % hade sjelfva tagit namnen och dermed ock åtagit sig det sannerligen icke aktningsvärda uppdraget att i hvad på dem ankomme sudda bort betydelsen af ärade, aktade och hedervärda namn i vårt land. Om lagutskottet förstode hvad detta innebär, skulle utskottet nog icke tillåta sig att i något antal säkerligen mindre upplysta hemmansegares påstådda motvilja mot att frångå sin gamla sed att icke hafva efternamn finna skäl nog för sin uppmaning till Riksdagen att icke bry sig om någon lagstiftning i denna sak.

Men, mina herrar, det är icke endast ett jembeförelsevis begränsadt antal riddarhusnamn, det här gäller. Frågan rör äfven ett stort antal borgerliga slägters namn, hvilka för sina bärare måste vara lika kära som de förres för sina, lika värda att behålla aktade och oförvitliga sådana som de från sina fäder emottagit dem, sådana de ock känna sig pligtiga att lemna dem åt sina efterkommande. Tror kammaren emellertid, att det står en smula bättre till i afseende å dessa namn än i afseende å frälsenamnen, så bedrager kammaren sig. Utan minsta svårighet skall jag kunna visa upp hela kolumner af slägtnamn, ärade och aktade, både från litteraturens och konstens och för öfrigt hvilka områden som helst, de mest hederliga och ansedda namn, hvilka af förbrytare tillgripits och nu förekomma i fängvårdsrullorna och polisuppgifterna; Tegnér, Franzén, Runeberg, Fogelberg m. fl. — de finnas der allesamman!

Nu erinrar man om den gamla vanan hos vår landtbefolkning att icke hafva efternamn, och spörjer, huru man väl kan tänka sig, att den skall kunna brytas. Och man åberopar våra smärre jordegare i medkammaren och säger, att det är ingen bland dem, som vill hafva någon ändring härutinnan genomförd. Men, mina herrar, om vi lugnt öfverväga frågan, måste vi väl se till, hvad som är för folket i dess helhet fördelaktigt eller till nackdel och så jembeföra fördelar och olägenheter med hvarandra. Jag tror, att vår medkammare, i samma ögonblick den så gjort och dermed ock fått saken klar för sig, icke skall sätta sig emot den föreslagna åtgärden. Så mycket större skäl har jag att tro detta, som jag vid att uti statistiska centralbyrån genomgå en mängd mantalsförteckningar från Norrland funnit det för den ärade ordföranden i lagutskottet säkerligen okända förhållandet der ega rum, att äfven

Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.
(Forts.)

hemmansegarne der i regeln hafva efternamn. Hvad norrländin-
garne sålunda kunnat göra, tror jag att landtbefolkningen inom
öfriga provinser äfven kan besluta sig för. De ha skäl dertill.
Ty mycket är annorlunda nu än förr, nu än under den tid, då
nämnda sedvana insmög sig bland vårt folk. På den tiden, då
största delen af vårt svenska folk bodde på sin bestämda torfva,
då var det, såsom en föregående talare påpekat, bland alla klasser
vanligt att icke begagna efternamn. Sådana behöfdes icke och
derför funnos de icke heller. Dopnamnet och gårdens eller yrkets
namn särskilde tillräckligt individen. Någoting utöfver detta var
under lång tid icke nödvändigt. Men folksiffran växte. Den steg
från 1 till 2 millioner, den hann ett stycke in på den 3:dje. Och
alla veta vi ju, hvilka enorma förändringar under det nu tillända-
gående seklet inträdt genom förbättrade kommunikationer, genom
uppsving i industriel och annan verksamhet, genom de ökade till-
gångar i kapital och arbetskraft, som kommit till användning i
alla delar af landet. Ett folk på 5 millioner kan icke i alla stycken
nöja sig med samma rättsförhållanden, som ännu, då det utgjorde
ett par millioner, kunde räcka till.

I den mån den så att säga jordfasta befolkningen blir ett
mindretal och den rörliga befolkningen ett flertal, inträder just
behovet af den lagstiftning, som jag föreslagit; ty då uppstår be-
hovet af verkliga efternamn. De ärade representanter i Andra
Kammaren, hvilka hvar och en sitta med sin gård, känna kanske
för sin egen del ännu icke detta behof; men händer det väl nå-
gonsin, att vi, då vi skola särskildt utteckna någon af dessa ärade
representanter, kunna nöja oss med att nämna det namn, som står
i riksdagskatalogen upptaget såsom vederbörandes efternamn? Nej,
gjorde man så — då skulle ingen veta, hvem man menade; utan
man säger det namnet och så *gårdens* namn. Då vet hvar och en,
hvem det är fråga om. Men om gårdens namn icke finnes att
tillita, skulle det vara omöjligt att utan en lång beskrifning göra
begripligt, hvem man menade. Det är just denna omständighet,
som gör sig gällande bland stora lager af vårt folk, särskildt bland
de mångtaliga samhällslagren, som upptaga alla utan verkliga efter-
namn till städerna inflyttade personer. I allmänhet torde de, som
slagit sig på en verksamhet af annan beskaffenhet än den bofaste
landtmannens, behöfva efternamn. Den, som tviflar på rigtigheten
af detta mitt påstående, beder jag endast gå igenom Posttidningens
tillkännagifvanden i fråga om namnförändringar. Jag tror icke det
finnes många nummer af den tidningen, der det icke förekommer
annonser om att den eller den antagit det eller det efternamnet.
Detta bevisar noggsamt, att ett behof i detta hänseende förefinnes.
Men, mina herrar, man står dock här inför en ny olägenhet; de
taga nemligen nära nog allesammans efternamn, som redan egas
af andra. Jag genomgick förra året Posttidningen för något mera
än tre månader, och af alla dem, som derunder annonserade om
antagna efternamn, var det icke mera än 2 eller 3 procent, som
tagit namn, hvilka icke funnos förut. Alla de öfriga hade, afsigt-
ligt eller oafsigtligt, tagit andras efternamn och således gifvit sig

in på en mark, som för dem borde varit afstängd. Så kommer det naturligtvis allt framgent att gå, om vi icke få en tillfredsställande rättsordning i detta afseende. Erfarenheten visar ju, att de flesta, som vilja byta om namn, gerna tillägna sig ett redan välkändt sådant; och på det sättet har det inträffat, såsom herrarne väl känna, att en hel mängd namn, som från början varit verkliga familjenamn, tillgripits af så många, att de numera, i fråga om sin förmåga att individualisera familjen, icke stå högre på namnskalan än t. ex. Andersson. Jag har äfven i detta fall gjort undersökningar och funnit, att namn sådana som Bergström, Almqvist, Ekman, Svanberg m. fl., hvilka från början varit verkliga slägtnamn, så småningom antagits af ännu andra och till slut annekterats af så många, att de upphört att vara för familjen karakteristiska och nu äro "commune bonum".

Om dväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.
(Forts.)

Lagutskottets ärade ordförande nämnde, huru han tänkte sig, att det skulle tillgå för att få till stånd en åsyftad rättsordning i fråga om efternamn. Jag förstod honom kanske icke riktigt, men det föreföll mig, som om han menade en sådan rättsordning skola kräfvat, att det icke finge finnas mer än *en* Andersson, *en* Pettersson o. s. v. i hela riket. Detta är ett misstag. Om man vill se efter i den nya tyska borgerliga rikslagen, så finnes der i 12 § en bestämmelse, som klargör denna del af frågan; den är kanske icke för alla fullt tydlig. Det finnes och måste ju alltid finnas en hel mängd namn, hvilka, ehuru de hafva efternamnets så att säga formella art, likväl saknar dess materiella innebörd, därför att det är för många familjer, som ega det för att det skall kunna utmärka en enstaka familj. Man kan därför icke i lagen föreskrifva, att hvarje familj skall hafva sitt särskilda namn; utan man slår fast principen, såsom skett i 12 § af den nämnda nya tyska lagen. Man fastslår den principen, att om någon förmenar sig lida intrång i sin rätt till ett visst namn af någon annan, som tagit det, så eger han rätt att åtala denne, och kan han visa, att namnet är för hans familj eget, vinner hans yrkande afseende; kan han icke visa detta, blir påföljden ingen. Således torde åstadkommandet af en rättsordning i namnfrågan icke vara någon så omöjlig sak, som lagutskottets ärade ordförande tyckes anse. Man lär nog reda sig i vårt land med den lika väl som i andra länder. Men det synes verkligen, som om man skulle vilja påstå, att hvad hela den öfriga kultiverade världen kunnat åstadkomma i fråga om slägtnamn är omöjligt att åstadkomma här; vi äro så okultiverade, att vi icke erkänna någon sådan rätt alls, eller att den har någon betydelse; komma vi blott så långt, att polismyndigheterna kunna särskilja den ene brottslingen från den andre, få vi vara nöjda, och detta förmenar lagutskottets ärade ordförande hafva skett genom förordningen af den 6 augusti 1894. Denna hade, såsom lagutskottets ordförande sade, "lättat bestyret" ofantligt i detta hänseende derigenom, att alla namn, som en brottsling tagit, skola upprepas i betyget. Jag är dock af en något olika uppfattning i fråga om denna "lätnad i bestyret"; och jag tror, att presterna skola dela min uppfattning, då de hafva att i sina bevis skriva

*Om dväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.*

(Forts.)

ett par tre rader namn. Jag tror, att det blifvit ett *ökadt* bestyr för dem dermed, att de ålagts skrifva in alla de namn, en förbrytare olika gånger kan hafva tagit från det han utsläppts och tills han kommer in igen. Lagutskottets ärade ordförande erinrar sig nog gångna tider, då vi hvar på sitt håll sutto som extra notarier och skrefvo i brottmål, huru vi suckade öfver att nödgas skrifva "Kongl. Maj:ts befallningshafvande" tusentals gånger och dessa långa rader af namn, som vi voro tvungna att upprepa på häktade förbrytare; då åtminstone ansågo vi sannerligen icke såsom något lätt bestyr att taga reda på och skrifva ut alla de der öfverflödande namnen. Sedan 1894 års förordning utkom, har ock erfarenheten inom fångvården af densamma visat, att den i antydda fallet betyder vida mindre, än lagutskottets ordförande tror. Särskildt i ett fall har en person, som tydligen förstätt namnbyttets fördelar vid konflikten med rättvisan, gång på gång ändrat namn och under den senaste tiden på olika orter dömts tvenne gånger under olika namn; man visste icke, att han var f. d. listidsfånge, och man skulle icke lärt känna det, om icke händelsevis en vaktkonstapel råkat igenkänna honom. Men för hans identifiering hade man sannerligen att tacka hvarken prest-beviset eller 1894 års förordning!

Lagutskottet anser, att det här är fråga om en våldsam begränsning af en i vårt land häfdvunnen gammal frihet — och det låter ju alltid otrefligt att vilja göra intrång i friheten. Men, mine herrar, är det verkligen möjligt, att man skall lyckas uppkalla ett spöke härutinnan, då t. ex. det fria Frankrike redan för mer än hundra år sedan gjort ett experiment i detta afseende och så grundligen misslyckats? Det låg naturligtvis en viss känsla af frihet äfven deri, att man skulle få nämna sig hvad man ville, och såsom jag i min motion tillåtit mig omnämna, var det väl därför nationalkonventet genom dekretet af den 14 november 1793 erkände hvarje fransk medborgares rätt, att kalla sig hvad han behagade. Låter det icke bra detta? Är det icke något, som rycker upp en, som visar, att man tillhör ett fritt folk, detta att få kalla sig hvad man behagar? Det måste naturligtvis lagutskottet utan minsta tvekan erkänna! Men hur gick det? Denna frihet ledde till sådan förvirring, att konventet redan den 23 augusti 1794 måste utfärda en ny lag, hvilken tvärtom förbjöd en hvar att begagna något annat vare sig förnamn eller familjenamn än det, som fans infördt i födelseregistren! Om nu detta fria franska folk efter 9 månaders tid måste erkänna, att den der ståtliga friheten att få kalla sig hvad man behagar icke var möjlig att upprätthålla, skulle då vi låta oss afskräcka att i samma afseende göra intrång i vår "frihet"? Jag skall gerna medgifva det ärade lagutskottet, att Frankrike för hundra år sedan var större, än Sverige är nu. Men jag vågar fråga: Huru skulle det gå i ett land, der man väntade med hvarje rättsordnings införande i fråga om namn, tills folket blifvit så stort, som det franska folket nu är eller då var? Det skulle mynna ut i en komplett omöjlighet! Långt ifrån att såsom lagutskottets ordförande säga, att det hos

oss är för *tilligt* att lagstifta i denna sak, säger jag, att det ligger större fara i att vänta tills det blir *för sent*. Ty skall en rättsordning i detta afseende införas, bör det göras i tid, innan ännu folket växt ut till en sådan massa, att allt måste hänga på lagen. Det är nemligen, såsom greve Hallwyl nämnde, icke på allmänna ordningsmagten, som tillsynen i detta stycke måste hänga, det är på folket sjelf, på den inväxta åskådningen, på den allmänna uppfattning, som delas och tillämpas af alla och en hvar. Och ju förr en sådan allmän uppfattning kommer till stånd, desto bättre och fastare blir grundvalen för den lagliga rättsordningen.

Jag vill erinra, att vi i detta afseende icke sakna motstycken på andra områden af rättsordningen. Huru länge sedan är det väl, då man ansåg, att skogsstöld icke var något att tala om? Det var ju allom gifvet att taga litet på grannens mark, då det gälde skog. Men skogen fick ett värde och det värdet steg — då var det slut med friheten. Mina herrar, i det ögonblick vår familjekänsla gifver slägtnamnet ett ökad värde och vi derför ck känna oss tvungna att gifva namnet ett rättsskydd, hafva vi visserligen icke någon anledning att klaga öfver någon vår minskade frihet; det är tvärtom lyckligt stäldt för oss! Det gifna namnskyddet skall bevisa, att vi förstå att uppskatta namnets förpligtelser och att således äfven vi hunnit dit hvarje folk bör sträfa att nå.

Jag vill icke nu gå djupare in i saken, då det ju endast är fråga om en förberedande åtgärd, som, om den vinner fullföljd, nog skall gifva oss tillfälle att diskutera detaljerna; men jag ber ändå att få påpeka en sida af saken, som icke är så obetydlig: den gällande friheten att taga hvilken persons namn, man behagar, för att dermed göra "reklam". Det är icke längre än ett par månader sedan en krog någonstädes här i staden vågade sätta en berömd upptäcktsresandes namn på sin skylt. Hvarför? För att "göra reklam"! Var det behagligt för honom och andra bärare af hans familjenamn att se detta så använt? De hafva dervid ingen talan. I gällande lagar finnes ingenting, som hindrar ett dylikt tilltag. I Frankrike är sådant förbudet; här får det ske. Bevisar detta, att vi hunnit längre i kultur än Frankrike? För visso står icke Sverige efter Frankrike i allmän odling, i aktning för den enskildes rätt; men i detta stycke har det hunnit längre än vi.

På de skäl, jag anført, och med stöd af hvad äfven föregående talare yttrat, beder jag att få yrka bifall till min motion och afslag på lagutskottets hemställan.

Herr Almgren, Oscar: Jag skulle bedja att få betona den stora vikt och betydelse denna fråga har för affärsvärlden; det är nemligen af största vikt för en affärsman att blifva satt i tillfälle att med lagen till stöd kunna protestera mot att en annan person tillegnar sig hans namn för att dermed drifva en illojal konkurrens. Också har det inom affärsvärlden länge utgjort ett önskningsmål att få en sådan lagstiftning, som motionären före-

*Om dväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.
(Forts.)*

Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.
(Forts.)

slagit. Redan 1877 uttalade sig Stockholms handels- och sjöfartsnämnd i denna rigtning. Den komité, som af Kongl. Maj:t tillsattes för att utarbete ett svenskt-norskt-danskt förslag till firmalag, yttrade i motiven till sitt 1884 afgifna betänkande följande: "Förslaget utestänger icke fullständigt missbruk vid val af enskild näringsidkares firma, enär Sverige saknar all lagstiftning om tillvägagående, när en person vill ändra namn. — Dessa brister tillhör det dock icke firma-lagen att afhjelpa, men det är att hoppas, att denna lag skall påskynda en tidsenlig lagstiftning i ämnet". Det är 14 år sedan detta skrefs, och vi stå fortfarande på samma punkt. Det borde dock kunna göras något för att förekomma de missbruk, som nu ega rum. Exempel saknas nemligen visst icke på att en illojal rörelse bedrifves. Man kan från firmaregistret få nästan dagliga bevis på försök i den rigtningen. Nu har lagutskottet anfört, att det skulle möta nästan oöfvervinneliga svårigheter att ordna dessa förhållanden och åstadkomma en effektiv kontroll. Jag föreställer mig, att om man till föredöme toge t. ex. den lag, som sedan 1875 gäller i Baden, skulle det gå ganska lätt. Der föreskrifves, att om någon önskar förändra sitt namn, skall han derom göra anmälan till justitiedepartementet. Aflår icke justitiedepartementet genast ansökningen på en eller annan grund, inhämtas upplysningar från vederbörande undermyndigheter, och om dessa icke afstyrka den, annonseras ansökningen i statstidningen; under tre veckor derefter har den, som vill protestera mot namnändringen, rätt att med angifvande af sina skäl inlemnna sina påståenden. En dylik procedur skulle vara synnerligen lämplig i vårt land, och jag kan icke inse, hvaruti svårigheterna skulle bestå.

Den ärade ordföranden i lagutskottet antyde, att det skulle vara nödigt att upprätta ett kolossalt register öfver alla personer i vårt land. Det kan jag icke finna. Det vore endast fråga om att vid namnändring en anmälan skulle ske, och de, som hade något att invända mot förändringen, finge deremot anmäla protest. Genom en dylik anordning blefve ett önskningsmål inom affärsverlden tillgodosedt, och det är på den grund jag beder att få yrka bifall till motionen.

Herr Unger: Med anledning af den uppgift, lagutskottets ärade ordförande lemnade, att det vore en allmän sed bland allmoget att bilda efternamnet genom att taga faderns förnamn och lägga "son" dertill, har motionären redan anmärkt, att i Norrland eger ett annat förhållande rum. Jag vill från den ort, der jag har min verksamhet, vitsorda, att äfven der förhållandet är ett annat och likaså i Dalarne, der, såsom vi alla veta, namn sådana som Liss, Budgivas, Bröms, Bälter och dylikt äro verkliga slägtnamn. Fadern må heta Lars eller Anders till förnamn, så heter i alla fall sonen, liksom fadern, Liss eller Budgivas. Dessa namn utgöra således verkliga slägtnamn, som alltjemt bibehållas. I Vestmanlands och Vermlands bergslager, der jag för närvarande har min tienstgöring, börja flere och flere, i synnerhet af våra för-

nämsta bergsmansfamiljer att göra efternamnet till ett slägtnamn, så att Anders Perssons son kallar sig icke Andersson, utan Persson.

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.
(Forts.)*

I sammanhang härmed, vill jag fästa uppmärksamheten på, hvad herr Rudebeck nämnde om de svårigheter, som denna osäkerhet i afseende å namn medför i många fall. Då vi t. ex. skola föra våra förmynderskapsdiarier, skriva vi Anders Perssons omyndige söner de och de, men om de skola komma att kalla sig Andersson eller Persson, vet man icke då. När sedan en Anders Persson kommer och vill hafva bevis, att han är myndig, vet man icke, om han är en son till en Per eller en Persson, ty den ene tager faderns förnamn med tillagdt "son", medan de allra fleste bibehålla faderns efternamn och således kalla sig t. ex. Persson, fastän fadern heter Anders. Häraf synes, att det blir allt mer och mer nödvändigt att ävägabringa någon reda i dessa förhållanden. Den ärade ordförandens i lagutskottet uppgift, att det är allmänt bland allmogen att bilda efternamnet genom att taga faderns förnamn och dertill lägga "son", torde sålunda i afseende å sin allmängiltighet böra betydligt modifieras. Särskildt i Norrland och Dalarne, men äfven på många andra orter, eger ett annat förhållande rum. På många håll bibehåller man beväringensnamnet för att göra någon skilnad från de å vissa orter vanliga sonnamnen.

Då jag för öfrigt måste i hufvudsak instämna i hvad motionären anført, hvilket är mycket behjertansvärdt, särskildt från de synpunkter han framhållit, beder jag att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Hasselrot: Då jag väl vet, huru kammarens sympatier i denna fråga ligga, skall jag icke tillåta mig att vara vidlyftig. Endast några få ord för att rätta ett par misstag, som den ärade motionären gjorde sig skyldig till beträffande mitt anförande, samt till svar på hvad han yttrade.

Han hade den uppfattningen, att jag skulle hafva menat, att man med förslaget åsyftade, att en hvar familj i vårt land skulle tvingas att hafva sitt särskilda namn. Detta var icke min mening. Vare sig man ordnar detta rättsinstitut så, som jag tänkt mig, så att det blefve ett slags register, der familjenamn för att vinna skydd antecknades, eller man går till väga, såsom representanten på stockholmsbanken nämnde, att man skulle anmäla, då man ville göra en namnförändring för att få utredt, om någon förut hade ett likadant namn och ville bestrida sökanden att antaga det, kan det naturligtvis icke inverka på de familjer, som sedan före registreringen eller anmälningen hafva lika familjenamn, som det registrerade eller anmälda, utan blott på dem, som vilja taga nya namn. Men hvilketdera sättet man använder, så förhindras derigenom en son att taga ett annat tillnamn, än det fadern begagnat; det förhindrar honom t. ex. att kalla sig Nilsson, om fadern heter Nils, ty alla de familjer, som förut heta Nilsson, hafva rätt att bestrida honom detta.

*Om åvägabr
bringande af
rättsordning
beträffande
slägtnamn.
(Forts.)*

Vidare anmärkte motionären att långt ifrån att 1894 års förordning lättat bestyret för myndigheterna hade den ökat det; särskildt för presterna hade det blifvit försvåradt genom skyldigheten för dem att i betygen anteckna två, tre kanske fyra namn på samma person. Deruti har han rätt. Men det var ej heller detta jag menade med mitt yttrande, att bestyret blifvit lättare, utan jag menade, att det blifvit lättare att identifiera personerna derigenom, att det första namnet alltid skulle medfölja i prestbeviset. Hvad beträffar att oaktadt 1894 års förordning en person blifvit dömd två gånger under olika namn, så lär det icke kunna ovilkorligen förhindras, huru sträng kontroll man än har, att en person falskeligen uppgifver ett annat namn och möjligen blir dömd under detta nya namn.

Det har ej heller varit mig obekant, att i Norrland och vissa andra delar af vårt land den gamla seden, att sonen till efternamn tager faderns förnamn med tillagdt "son" är på upphållningen. Men det lär icke kunna förnekas, att i vidsträckta delar af landet, särskildt i mellersta och södra delarna, denna sed bibehållits, och att man önskar fortfarande vidhålla densamma.

Det skarpaste klandret fick lagutskottet af motionären, därför att vi undvikit att tala om rätt i denna sak. Lagutskottet har undvikit detta, därför att lagutskottet ansåg, att enligt svensk lag icke finnes någon sådan rätt för familjenamn. En sådan rätt har lagen visserligen erkänt beträffande firmabeteckning, men detta, så vidt jag förstår, hufvudsakligen ur ekonomisk synpunkt. Att i denna rätt skulle jemväl ligga en hänsyn till firmanamnets aktning och anseende erkänner jag, men detta hufvudsakligen ur synpunkten af dess ställning såsom affärsföretag.

Hvad beträffar lyckan att ega ett aktadt och ansedt namn, sätter jag den lika högt, som den ärade motionären; men jag förstår icke, att denna lycka förminskas i någon väsentlig mån därför, att en person, som tagit detta namn, till äfventyrs begär någon förbrytelse.

Jag tror för min del, att de stora faror och olägenheter, som skulle hota, derest icke förslaget antoges, äro uppkonstruerade och att i sjelfva verket inga väsentliga olägenheter äro förenade med det nuvarande förhållandet härutinnan. Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Leman: Det kan finnas olika motiv för en namnförändring. Ganska ofta kan en sådan vara lojal, såsom vid de sedvanliga namnförändringarna på landet, då en son bildar sitt efternamn genom att taga faderns förnamn med tillagdt "son". Men ty värr är det icke de lojala skälen, som spela den mest öfvervägande rollen; oftast är det nämligen de illojala, som betinga namnförändringar. Ju mer bedrägeribrotten tilltaga, har det blifvit allt vanligare, att personer många gånger ändra namn, ja lika ofta kanske som de flytta från en stad till en annan, från ett ställe till ett annat. Man säger visserligen, att enligt 1894 års förordning skola en persons alla namn införas i prestbeviset. Ja, i fall de anmäla namnförändringarna. Men de anmäla kanske

*Om äväga-
bringande af
rättsordning
beträffande
släktnamn.
(Forts.)*

aldrig, att de bytt om namn, och först sedan en person varit häktad flera gånger och forslats till olika trakter, kommer man möjligen under fund med, att den, som på ett ställe kallat sig t. ex. Gyllenspets, är identisk med en, som på ett annat ställe uppträdt under namnet Johansson eller Hansson. Således utgör denna förordning ett ganska svagt palliativ. Och huru tillgå de illojala namnförändringarna? Om t. ex. en Karl Gustaf Pettersson vill kalla sig Cederqvist, så skrifver han sig icke Karl Gustaf Pettersson Cederqvist, utan möjligtvis Carl Gustaf P:son Cederqvist, och så småningom försvinner detta "P:son", så att till slut kvarstår endast Karl Gustaf Cederqvist. Hvad skulle nu förmånen blifva, om motionärens förslag ginge igenom? Jo, i hufvudsak att stäcka det illojala antagandet af namn, att förbjuda att man finge taga andras efternamn annat än under laga former. Om namnförändringen sker på lojalt sätt genom anmälan vid domstol och efter det en kort frist lemnats för möjliga innehafvare af samma namn att inlägga sin gensaga, kan man vara öfvertygad, att i de flesta fall ingen komme att uppträda deremot. Men en bedragare eller tjuf kommer aldrig att anmäla sig, ty han vill blifva sitt förra namn och vill undvika offentligheten, utan det blir den hederlige mannen, som gör anmälan om att ändra namn.

Lagutskottets ordförande nämnde, att det vore sed i många provinser, att sonen toge ett annat efternamn än fadern, och att detta skulle förhindras genom en lag i den rigtning motionären föreslagit. Men jag hemställer, huru vida, i händelse en sådan lagstiftning kommer till stånd, man icke skulle kunna införa ett öfvergångsstadgande i fråga om rättigheten att bilda sitt efternamn efter faders förnamn med tillagdt "son" eller "dotter". Emellertid är jag öfvertygad, att ju mer kommunikationerna utveckla sig, och ju mer landtbefolkningen kommer till städerna och stadsskolorna, desto mer skall en förändrad uppfattning hos densamma göra sig gällande beträffande bildandet af efternamn. Hvad som emellertid icke kan för mycket påpekas är den illojala förändringen af namn, hvilken lagstiftningen måste söka stäcka. För att få en sådan lagstiftning till stånd, är det, som jag för min del tillstyrker bifall till motionen.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts denna dag aflemnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af § 2 mom. 3 och § 11 mom. 1 i lagen

den 24 maj 1895, angående skyldighet för kommuner och enskilde att fullgöra requisitioner för krigsmagtens behof.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts under sammanträdet aflemnade nådiga proposition till Riksdagen, angående pensionsrätten för gevärshandverkare vid indelta infanteriet.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 1,02 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 18 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 16 innevarande månad bordlagda utlåtanden n:is 20—26, äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 17—19.

Kammaren åtskildes kl. 2,37 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
